

genver 1975

«POBL VREIZH»

B.P. 304

29273 BREST-CEDEX

*

koumanantoù

Boutin : 10 lur

Skoazell : **adaleg** 20 lur

C.C.P. 2746-79 Rennes.

niv. 60

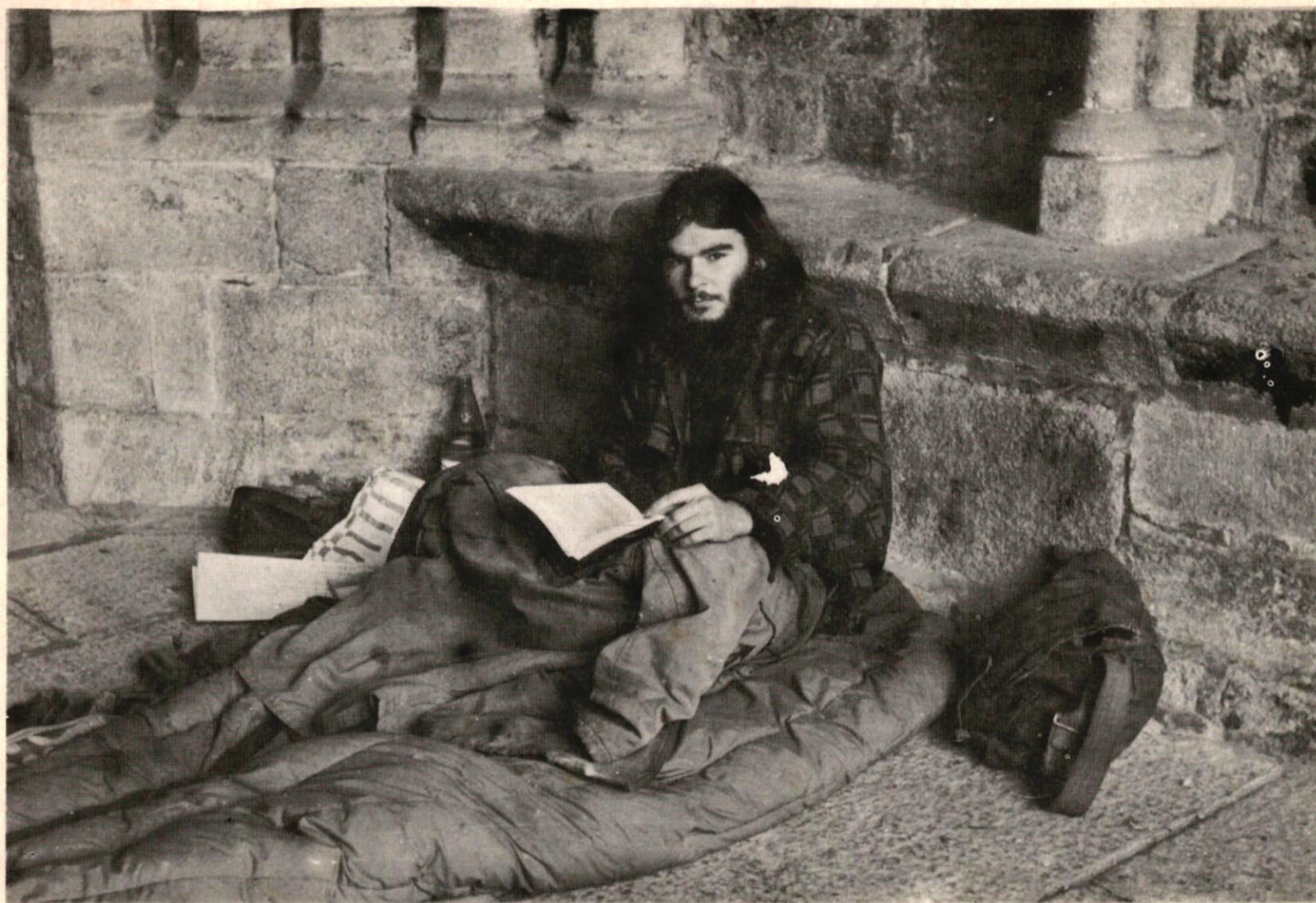
1 LUR

POBL VREIZH

BLOAVEZH MAD

DA VREIZH !

1675-1975

TOUD AN DUD N'O DEUS KET GRAET UR C'HOVAD EWID NEDELEG (Gweled p.3)

Hag a-nevez er vro?

PENNAD-STUR

Pobl Vreizh — niv. 60 - Pennad-stur

Ped gwech, lennerion gaezh, n'he deus ket kemennet U.D.B. e oa un *enkadenn* ekonomikel o tont ! Amañ 'mañ bremañ ha gwall-skoet eo hon bro : Donval, Oberthur, Laita, Citroën : ya, kriz eo an traoù evid pobl Vreizh.

Daoust dezi da vezañ kolonizet, he deus miret hon bro ur rouedad *embregerezhioù* bihan, industriel pe artizanel, dezi hec'h-unan. Mennet (kampet) eo ar gouarnamant da lazhañ an embregerezhioù bihan pe grenn, evid harzañ ekonomiezh an Egzagon da vont war-raog. C'hoant en deus ar gouarnamant da verniañ ar c'hospital en un nebeud daouarnioù, reoù an treustoù bras.

Gwazh a-se evid Breizh, ma labour 80 % eus he micherourion en embregerezhioù bihan pe grenn. Startoc'h a-se e teu da vezañ stad al labourerion vreizhad. War washaad ec'h a an dilabour ha gant se an divroañ war gaoud krugelloù merion ar gapitalisted. Hag ar re a c'hall chom 'barzh ar vro zo red deze plegañ da c'hoproù izel ha da zoareoù-labour na vezer ket engortoz da gaoud en ur vro a-feson.

Med se zo gonid-toud evid ar pinvidig a oar ober arc'hant gant dour-c'hwez ar paour. Aesoc'h a-se derc'hel an dud dindan an treid p'o devez aon da goll o flas.

Sañset e oa Giscard da vezañ un den liberal. Ac'hanta ! ya ! Keid ha ma chom sioul an dud gwasket, e c'hall ar gwasker tremen da baotr jentil ha c'hweg. Padal, pa sav ar re wasket o mouezh a-eneb d'ur politikerezh fall, gant petra 'vez respontet deze ? Gant ar vazh evel just !

D'ar bemp a viz kerzu 'zo bet kondaonet labourerion-douar eus bro-Naoned evid bezañ bet devet pneuioù war an hent-houarn : 500 000 lur a dell-gastiz ha kement all da baeañ d'an S.N.C.F.. Ar peizant-labourer Edouard Morvan zo bet toullbac'het e-pad ur miz. Otajed zo bet dastumet e-touesk labourerion-douar Penn-ar-Bed. Arestet e vez al beizanted a zo ar muiañ penn-araog evid ma ne heuilho ket ar re all ar skwer fall a roont.

Evel-se e tiskouez ar gouarnamant gall petra eo en gwirionez. Amzer-da-zont hon bro zo en arvar (en argoll) en enkadenn-mañ. P'ema hon pobl o tihuniñ e klask ar gouarnamant gall spontañ anezi ha lakaad anezi da devel. Red eo krefivaad unvaniezh an holl labourerion vreizhad : micherourion, peizanted, kofversanted vihan hag intelektualed. Da giscard e bolis, e arme, e varnerion hag e arc'hant. Dimp-ni, hon niver, hon pennegezh, hon c'harantez evid Breizh, hag ar gwir a zo ganimp.

Enkadenn : en galleg : crise ; embregerezh : en galleg : entreprise.

An ermaeziañ er Morbihan

Ermaeziañ, evel ma ouzoc'h, zo gwerzhañ er-maez eus an departamant pe eus ar vro. En hon departamant, ez a an ermaeziañ war greskaad.

1971	79 757	tonenn	208	milion
1972	103 800	tonenn	236	
1973	130 000	tonenn	330	

Piw a werzh ar muiañ ?

- 1) Plastimo, en Oriant : 30 % ermaeziet .
 - 2) Yves Rocher, e Gasilia⁽¹⁾ : a ermaez louzoù c'hwez-vad ha louzoù-kened .
 - 3) Unicopa a ermaez yer .
 - 4) Tabur-Marine, e Gwened, a ermaez bigi plijadur ;
 - 5) Dilhadoù Morvan, e Baod ;
 - 6) Dilhadoù-kroc'hen Corlay, e Gwidel.
- Gwerzhañ ha ermaeziañ zo un dra, prenañ zo un dra all ha, siwazh, prenañ a ra hon departamant kalz muioc'h !

(1) La Gacilly e galleg.

Sañtral nukleer an Ardeven

It e peb lec'h etre Keberen hag an Ardeven, e ti ar perukennour, e stal an apotiker, e kabined an doktor, ne glevfet nemed ur goulenn : «Hag eñ a vo ur sañtral nukleer pe ne vo ket en Ardeven ?»

Ya, en Ardeven brudet dija ar bloaz kent evid ar brezel etre ar re-wisket hag ar re-noazh !

Kerkent ha m'eo bet gouezet an doere (ar c'heloù), setu an dud fuloret. Ar besketaerion, da gentañ, aon gante ma vefe diboblet ar mor evel m'ema bet e Vendelos e bro-Gatalonia, goude bezañ savet ur sañtral kalz bihanoc'h eged hini an Ardeven. Ar besketaerion hag ar barkerion-istr, med ar re all ivez.

« — Ne fell ket dimp ma vo mac'hagnet hon bugale-vihan. »

« — sellit, eme tud all, sevel sañtraloù nukleer e Breizh hag e Frañs, tra m'emaint dilezet e Rusia ha ma vez maget mui-oc'h-mui a zisfiziñs oute en U.S.A. ».

« — Un afer etre kapitalisted Frañs ha re an U.S.A. a werzho d'E.D.F. o marc'hadour-eh. Perag eo bet dilezet, evid an nukleer, an doare d'ober gouloù ? »

M'hel lar deoc'h, an teodoù a gerzh.

Paotred E.D.F. a respont a-wechoù : «Arabad spontañ, n'eo ket dañjerus, mar fell dimp gweloud hon industri o kreskaad, an nukleer eo ar gwellañ. »

E peb kêriadenn e vez savet komiteoù-difenn. E peb kêriadenn e vez dalc'het bodadegoù, ha biskoazh n'eus bet gwelet kement a dud.

Soñjit : 1 500 e oant en Oriant, 300 e Plouharnel, ur barrez vihan, tost da 1 000 en Intel, hag e peb lec'h ema ur sort !

Un avel nevez a c'hwez bremañ en hor bro. Gwechall, e c'helle hor mistri ober n'eus forzh petra e Breizh, med bremañ pa vez kaoz pe da stouvañ ar mor evid magañ eged (*somoned*) pe da skrapañ o douaroù

Savet eo bet *Hag a-nevez er vro ?* er miz-mañ gant Sten Kidna, Loeiz Kleac'h, Yann ar Gow, kevrenn U.D.B. Kernew, hag Aldrig Russon ha Havelina Bertou.

Trugarez vras deze !

digant ar beizanted evid ledanaad ur c'hamp soudarded, pe da sevel un uzin nukleer war vord ar mor, ar Vretoned a sav hag a zigor o beg.
Ne vennant ket mui ma vo savet un dra da benn e kuzh, a-dreñv d'o c'hein.
Hag en Ardeven, edo e spered ar gouarnamant d'ober er mod-se.

GWAIEN : 30 den heb labour a-raog fin ar bloaz

N'eus ket ken pell c'hoazh ez eo aet Ti Laita d'an traoñ ha tud zo o doa lâret d'ar mare-se : «N'eus nemed an disaverion fall hag an artizanet sevenet fall al labour ganto a vo rivinet goude blokach ar c'hredit». Marteze a-walc'h. Med piw a c'houzañv da gentañ toud diwar-se, ma n'eo ket al labourerion ! Ur skwer ouzhpenn : tregont micherour eus Gwaien a vo kollet o labour ganto a-benn deiz kentañ ar bloaz 75 :

— 22 e Ti Skouarneg .

— 8

Un dra spontus, neketa ? Ha peogwir ne ra labour ar «batimant» nemed heuliañ ar re all e vo diaes-tre d'al labourerion skarzhet kuit gant o mistri, kavoud ur vicher all 'barzh o c'horn-bro.

Ha ne oa ket Ti Picaud ha Ti Skouarneg tisaverion eus ar c'hentañ ?

Fest-noz Kast hag an archerion

Savet e oa bet ur fest-noz e Kast, d'ar sul 22 a viz du, gant paotred Ti-Vougeret. Felloud a rae dezo ober bruderez da stourm a-eneb an arme ha dastum arc'hant evid bezañ kad da genderc'hel gant ul labour ken pouezus evid hon bro. Harpet int bet gant emsaverion U.D.B. Kernew o deus kenlabouret en ur begañ skritelloù, en ur aozañ traktoù hag ivez en ur werzhañ levrioù brezhoneg ha P.V..

Chañs o deus bet paotred Ti-Vougeret ha bez' ez eus moeien da gaoud fiziañs en hor bro hag en he mibien, peogwir e oa deuet ouzhpenn 1 500 den da Gast evid laroud «Ya d'al labour, nann d'an arme !»

Diouzh peb korn eus a Vreizh e oad deuet da zañsal, d'an 22 a viz du, med, siwazh ivez, da lak' da zañsal ! War-dro naw eur e gwirionez o deus kroget archerien Kernew gant o labour-noz. Ha tro-war-dro Kast gouleier an otoioù zo bet kontrollet ganto. Petra 'felle dezo ? Abañiñ ar re-mañ, spontañ ar re-se ? N'eo ket gwall-sklaer o jeu. Ar pezh zo posubl a-walc'h eo ez int bet spontet gant youl ha nerz ar Vretoned, c'hoant dezo diskouez d'hor gwaskerion n'eo ket maro c'hoazh pobl Vreizh.

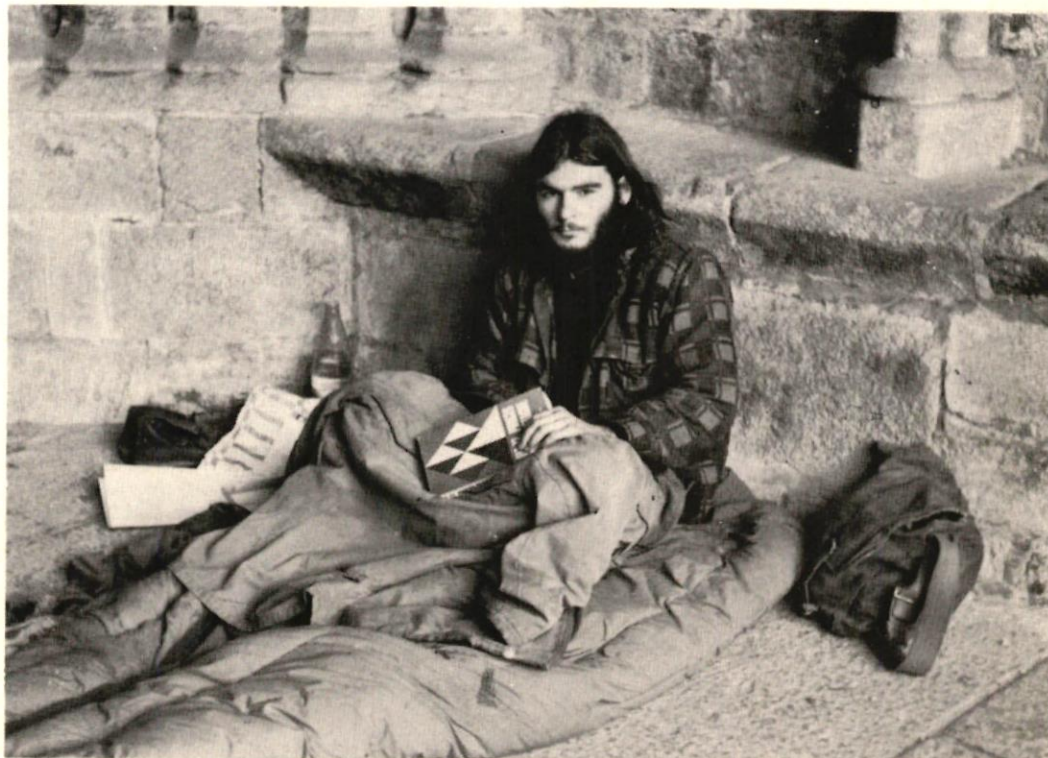
Kaoc'h d'ar «Pehideuloar» !

Ken divergant eo deuet hor mistri war un dachenn all : hini o «broioù al Loar». Ni zo sur ne oa ket gouiet ganec'h toud al labourioù graet gant ar prefeti : sevel a reont leun a skridoù «Pays de Loire», war ar c'hoñvers dreist-holl, ha treiñ a reont an lstor hervez o youl. Hon departamant zo

Yun dindan porched iliz-veur Landreger

Ur studier yaouank eus Pempoull, Serj ar Malefan e ano, zo chomet war yun un toullad devezioù e-pad gouelioù Nedeleg, azezet dindan porched iliz-veur Landreger. Graet en-eus kement-mañ evid degas da soñj d'an oll ez eus milionoù a dud kaez o vervel gant an naon e broioù zo, e-pad m'ema al lodenn vrasañ ac'hanomp o korfata evid enoriñ (sañset) ar Mabig Jezuz. Graet en-eus se ivez evid degas da soñj d'ar Vretoned emae o tizober o bro, o

tifindaoniñ ar c'hleuzioù hag an hentoù don, o tiskar ar gwez hag o lazañ o yez hag o sevenadurez. Bet zo tud o weled anezañ, o komz gentañ ha zoken o tegas dezañ dour pe gafe. Lakaet en-eus an dra-se an dud da gaozeal ha marteze da brederiañ e kêr Landreger ha tro-war-dro. Daw eo deomp saludiñ an den yaouank-mañ kaloneg a-walc'h d'ober yun ar seiz steredenn evid brudañ ha difenn e vennozioù.

ganet diouzh ur seurt a «Comte Nantais», da skwer. D'an heveleb mare, e welomp ur siell all war al lizheroù. Merket eo «Pays de Loire — communauté vivante». Un dagadenn all c'hoazh. Kempennet ez eus bet un diskouezadeg, hec'h anw «An arz e traoñienn ar stêr-Liger». An taolioù a-eneb hor Bro ne vankont ket deomp. Un deiz a erruo ma na vo ket ar skrign-dent er memes tu, emichañs.

N'o deus nemed chom da «greviñ» !

«Ar bed war an tu-gin», a gemenne Pobl Vreizh, en he niverenn diwezañ. Ya, n'eus netra gwiroc'h, pa welomp tud lâeret mont d'ar prizon. Evel-se an traoù gant al labourerion-douar. Ar prizioù a gresk, a gresk spontus hag hor c'hamaladed a werzh izeloc'h-izelañ dindan an dispignoù ganto evid sevel loened. Ur vezh ! Konnar zo en o c'hreiz evel just, konnar a-eneb an uzinoù bras, a-eneb ar stalioù, a-eneb ar varc'hadourion a oar lakaad diskenn war ar prizioù. Harpet o deus kamionoù en Oriant, e Naoned, e Sant-Nazer hag e lec'h all ha roet o deus ar c'hig d'ar re baourañ (tud kozh, micherourion ar c'harterioù-kêr), heb derc'hel an disterañ tra evito. Un torfed eo evid justis ar vourc'hizion. Manifestadegoù zo bet a beb tu hag ar varnerion n'o deus ket kredet mont re bell en o «c'hastizoù». Diskouezet o deus o nerzh koulskoude dre an digolloù kontet. Pa soñjomp er gounidoù divent dastumet gant al lamponed diwar c'hwez ar gouerion, se ne bado ket ataw !

Nann d'ar SALB

Al lodenn vrasañ eus kuzulierien kumunioù Kernew o deus lavaret nann d'ar SALB (*schéma d'aménagement du littoral breton*). Ur respont a-zibab a ra Plogastel sant-Jermen da gañfarted ar SALB : «Nann a lavaromp d'ur seurt diviz, ne zeu e-barz nemed diwar an tourism, netra koulz lavared diwar al labour-douar, ar besketaer-ezh, an uzinoù : aze ema koulskoude an traoù da gas war-raog evid degas labour er vro-mañ».

Respontoù ar c'humunioù a ziskouez sklaer e teu tamm ha tamm ar Vretoned da zibab ar wirionez evid saveteiñ o bro. Penaos bevañ e-pad ar bloaz gant daou viz labour nemedken ? N'eo ket gant krampouez ha gouelioù folklor e teufomp a-benn.

E Pont-n-Abad, an doktor Benard, paotr an «Toull dour» anavezet mad e Breiz a-bez abaoe afer ar Veilh-nevez n'en deus laret na nann na ya, aesoc'h eo, mad gant an dud, mad gant ar gouarnamant. Fall a-walc'h eo d'an den chom etre diw gador, dañjer bras zo da gouezañ war e revr. Toull dour Benard (Gwelit niverenn P.B. miz gwengolo) a ya mad-tre gant palioù ar SALB :

SALB : ar vro a-bez gant an douristed hag ar votez d'ar Vretoned da vont kuit.

Ar re gentañ omp bet en U.D.B. da zisklêriañ troioù-kamm an tourism, an arme, ar vourc'hizien.

Startaomp c'hoazh hon stourm, dañjer bras zo ataw !

An dilabour e Penn-ar-Bed

Ugent micherour a vo kaset kuit eus stal-labour *Negobeureuf Karaez*, ha daouzeg eus hini Meilh-ar-Wern.

Dre ma vez yenaet al laezh e-barzh peb atant, ez eus ezomm bremañ nebeutoc'h a girri-samm evid dastum ar podoù-laezh peogwir e vez graet al labour gant siternioù bras beb daou zevezh hebken.

E-touezh an 32 den a vo taolet er-maez d'an 17 a viz meurzh, ez eus ouzhpenn blenierion : bez' ez eus ivez mekanisianed ha zoken diennierion. Ar c'huzul-ren a ginnig dezo mont en uziniou Sant-Meven-Meur en Ill-ha-Gwilun ha Derwal el Liger-Atlantel. Med ar vicherourion o deus o familh hag o zi er vro ha diaes e vo dezo mont da labourad ken pell diouzh ar gêr.

Ar sindikad C.G.T. zo e soñj kas ar c'huzul-ren dirag ar barner dre ma oa deuet meur a rener d'ar vodadeg evid enebiñ ouzh kannad ar vicherourion. Red eo lavaroud ouzhpenn en deus bet ar strollad-uziniou arc'hant evid krouiñ labour hag hiziwi e vez roet skodoù evid tennañ o labour digant ar vicherourion en ur lakaad yenaad al laezh en atantoù.

Micherourionstal «kigerezh-moc'h ha kig-sezon» Jain, e Pleiben, o deus harzet o labour abaoe penn-kentañ miz kerzu. Goulenn a reont ma vefe gwellaet o faeoù hag aesaet o labour.

Diaesoc'h-diaes ez eo ivez evid al labourer-douar gounid e damm bara.

E 1974, gounidigezh ar beizanted en deus diskennet eus 15 % (hervez Kambr al labour-douar), e-pad ma kreske priz ar vuhez eus 15 %.

Setu amañ un nebeud sifroù evid displegañ penaos ez a gounidigezh ar peizant d'an traoñ :

E 72, e veze paeet ur stlejerez (un traktor) gant 5 800 Lur gig. E 74, e vez paeet gant 8 700 Lur gig.

Evid paeañ un donell ludu nitr (azot) e oa red gwerzhañ : e 73, 700 litrad laezh ; e 74, 900 litrad laezh.

E 73, ul leue a bae 470 Lur vleud, hiziwi ne bae nemed an hanter.

E 73, priz ul litrad eoul a oa hini c'hwec'h litrad hanter a laezh ; hiziwi ema priz daouzeg litrad.

Moiñ zo da lavaroud en ur stumm all. Abaoe ur bloaz, ez a ar prizioù war greskaad :

- al ludu : + 40 % .
- ar boued : + 15 % .
- ar fuel : + 100 % .
- al louzeier : + 50 % ;
- ar stlejerez : + 20 % .

Setu kargoù un atant «etre» e Breizh (troet war ar saout-laezh pe ar chatal kig) a gresk eus 20 % da nebeutañ.

Med priz gwerzhañ ar c'hig zo kouezet eus 20 % (ul Lur dre Lur evid ar c'hig-bewin). Priz al laezh a chom war 0,90 Lur goude ma koust 0,90 Lur d'ar peizant. Ar magerezh-yez zo ivez en ur stad reuzeudig.

Koulskoude, ar micherour a bren keroc'h-kerañ e damm kig hag e litrad laezh hag e bae a chom heñvel ?

Gant piw ez a an arc'hant neuze ?

Gounid ar stalioù-laezh «Gervais-Danone» a oa 64 milion. Paket en deus 128 milion evid 73.

Ugent miliard a «zreist-gounid» o deus graet ar stalioù lazherezh ha «kig-sezon» abaoe diaesterioù ar saverezh-moc'h. *Disklêriañ* a ra Ti Olida 20 % a c'hounid muioc'h beb bloaz.

Evel just, ar beizanted n'int ket chomet da bakañ kelien a-hed ar bloaz tremenet. Abaoe manifestadeg Gwengamp o deus ar beizanted-labourerion ehanet meur a garr-samm. N'o deus ket ingalet ar boued war an hent, med lodennet int bet er c'hontrol er c'harterioù micherourion hag e-tal an uzinoù.

Respont ar gouarnamant

Gwasket eo gwashoc'h-wazh ar sindikadoù labourerion-douar gant polis ar stad kapitalour. Tamallet ez eus bet un tregont bennag a beizanted e Breizh.

Pevar feizant eus bro-Naoned zo bet barnet d'an 20 a viz du e Naoned, e-pad ma oa 5 000 den o vanifestiñ evid goulenn o frankiz. En em dennet int gant un dell-gastiz a dri milion a Lurioù kozh ha toullbac'h gant goursez ouzhpenn.

Edward Morvan zo bet dalc'het en toull en Oriant e-pad ur miz. An tiegezh yaouank Jakob, eus Kemper, zo bet dalc'het en toull e-pad eizh devezh.

Bez' ez eus peizanted o stourm ouzh ar gapitalouriezh hag a chomo da stourm beteg ar penn-diwezhañ. Med pezh zo ken sur, ez eus e Breizh un niver ataw brasoc'h a labourerion-douar, beuzet dindan o dle d'ar «C'hredit agricole» ha d'ar bankoù all, ha n'hellint ket kenderc'hel da vevañ en o atant. Mont a raint c'hoazh da greskiñ niver ar re a c'houlenn labour e kêr. Mervel a ra dija un atant bemdez e Breizh. Petra a zeu da vezañ al labour-douar arc'hoazh ?

Ur Vekasin nevez

Ur bladenn (disk) nevez zo bet gwelet evid ar gouelioù en holl stalioù diskoù Brest ha Penn-ar-Bed, hini Job Larrigou. Ur spont ! Lakaad a ra an dud da c'hoarzhin diwar-goust brezhonegerion bro-Leon. Klask a ra Job Larrigou drevezañ

«Peizanted Kerlouan», evel ma lavar. Ha dont a ra a-benn, rag goude ma n'eo ket brezhoneger ar paotr, breton eo, eus Brest. Sur a-walc'h ne vo ket plijet-kâer tud Kerlouan. Ar pezh zo mantrus, gwerzhed zo bet milieroù a bladenoù en Penn-ar-Bed, pezh a ziskouez ivez pegen izel eo kouezet emskiant Bretoned zo ! N'eo ket arc'hoazh e vo digolonizet hon bro, siwazh, labour zo d'ober c'hoazh ha hir e vo an hent.

Setu perag, lennerion, ec'h eo poent dont da sikour ac'hanomp en ur zont da labourad ganimp en U.D.B..

SKOAZELLIT POBL VREIZH

Skoazellit *Pobl Vreizh* hag a zifenn, en hon yezh, Breizh al labourerion, en ur gas ho profoù da «*Pobl Vreizh*», C.C.P. 2746-79 Rennes.

Eil listenn

<i>An Triskell (kevredigezh Bretoned Toulouse)</i>	280 Lur
<i>Tromeur J., Brasparzh</i>	10 Lur
<i>Soublin D., Grand Quevilly</i>	10 Lur
<i>Combot P., Montroulez</i>	10 Lur
<i>Geoffroy G., Plouviliaw</i>	10 Lur
<i>Charel L., Montroulez</i>	10 Lur
<i>Jegouzo, Naoned</i>	10 Lur
<i>Leon E., Roazon</i>	10 Lur
<i>Stipon J. Cergy</i>	10 Lur

Hollad an eil listenn :360 Lur

Diwar al listenn gentañ : 304,80

En holl :664,80

Trugarez da holl vignoned Pobl Vreizh !

Brezhoneg en buhez politikel ar vro

D'an 20 a viz du 1974, en Lannuon, o deus komzet paotred an U.D.B. dirag an dud diwar-benn kudenn an dilabour. Un tregont bennag a dud a oa eno. Evid ar wech kentañ e oa bet dalc'het an emvod-se en brezhoneg penn-da-benn. Displeget e oa bet stad an dilabour er vro gant Loig

Kervoas ha da c'houde e respontas Yann-Bêr Piriou, Ronan Chevalier ha J.L. le Mée d'ar goulennoù.

Ur gammed ouzhpenn war-raog war-gaoud brezhonekadur U.D.B. hag advrezhonekadur ar vro.

STAJOÙ DESKIÑ AL LEUR NEVEZ

Seiz staj deskiñ brezoneg zo bet gant *Al Leur Nevez* er bloaz-amañ. Seiz staj kaset en-dro gant triwec'h a vonitourien. Stajoù da zeskiñ ar yez hervez pewar live. Daou anezo divyezeg : deraouerien hag eil derez. Daou e brezoneg : hollvrezoneg klot ha war ar maez.

Petra eo *Al Leur Nevez* ? Diaes a-walc'h gouzoud ha kalz emsaverien a goz ne anavezont den eus hon strollad. Diaesoc'h termenañ rag evel en holl strolladoù e vez bec'h en diabarz setu grik war se evit c'hoaz.

Pal ALN zo sikour krouiñ ur vuhez sevenadurel ha kevredigezel e brezoneg. Dre-se eo brezoneg yez diabarz nemeti ar strollad. Berr ha berr, hon pal zo sevel dre ar vro, koulz er brezonegva hag e Breiz-Uhel, kelc'hioù sevenadurel brezoneg lec'h. Setu perag e reomp kement all a stajoù evid bremañ. Hon mennoz zo didoueziañ danvez frammerien d'ar c'helc'hioù-mañ, ha stummañ anezo. D'ar re all e vez desket ar yez memestra, ar buanañ ar gwellañ, diouz daou vennoz pennañ, ar c'hentañ eo kaoud ur brezoneg komprenus d'an holl, setu e lakomp ar pouez war distagadur ha frazennadur ar yez, anezo an daou varc'h-emgann, an eil eo dont barreg d'en em lavared klog ha piz e brezoneg. Dre-se emaeomp enket etre diw askell hengounel an Emsav.

Neptu eo ALN e-keñver politikerezh, sañset. Evel strollad da nebeutañ, rag trawalc'h a labour stummañ ha frammañ a vez, pezh na sinifi ket ober fae war beurest an Emsav. Er c'hontrol. Deomp avad eo tremen poent ober gant ar yez ha degas da vew mennozioù zo. Skañvoc'h an teoriennoù med fetisoc'h an obererezh.

Seiz staj er bloaz-mañ, tra ma oa pewar warlene, daou daou vloaz zo, hag unan ar bloaz er bloavezioù kent. Hag evid keñveriañ etre warlene hag ar bloaz-mañ :

	e 73	e 74
niver monitourien	10	18
niver stajidi en holl	99	143
merc'hed en o zouez	41	73
plasoù staj en holl	138	185
	(57 plac'h)	(92 plac'h)
st. hollvrez., plasoù	49	52
	(6 plac'h)	(17 plac'h)
amzer an deskadurezh	76	111
	(diwar 99)	(diwar 143)

a zo :

bloaz	Eil derez	Skol-veur	Kelennerien
73	26	25	16
74	59	26	26

2. Sal ar c'hentelioù e-pad staj Lesneven (sk. L. Pronost, Lesneven).

1. Stajidi o touristañ e bro-Leon (sk. P.Y. Gromellon).

Petra kompren e-giz all ? Traoù da verkañ a zo ar c'hresk war niver ar merc'hed, evel dregantad holleg, ha dreist holl er stajoù hollvrezoneg (diw blac'h war ar maez warlene, c'hwech hevlene). Kresk al liseidi hag ar gelennerien, tra ma chome heñvel niver ar studierien hag an dud war o micher (beb sort micherioù dezo, koulz uhel baeet ha dister). Evid un Emsav o'n em frammañ n'eus netra direiz o vezañ m'eo ken bras enni pouez an *intellektual-ed*. Er strolladoù lec'h e rankfe bezañ ar c'hontrol (hag ez eo dija). Un afer a amzer eo ha n'eo ket a galon.

Evid ar bloaz-mañ hebken : 69 den o chom e Breiz (diwar 143) — fazioù jediñ a c'hall bezañ, koz eo ar vachelouriez ganin — ; 45 e Breiz-Izel ha 14 e Breiz-Uhel. Evid mont pelloc'h eo broioù Sant-Nazer ha Dol a zegas ar muiañ a Vreizuhel deomp, hag e Breiz-Izel bro-Leon : 27 den, nemed 13 anezo o chom e Brest, hag 11 e Lokournan (labour un den e-unan, Herve Petton, an hini eo) ; e giz all 130 o chom e Kernev, 3 e Treger ha 2 e bro-Wened

(e-keñver orin eo disheñvel-mad ar gont, evel just) ; Ha 80 o chom e lec'h all e Frañs, en o zouez hanter-kant e rannvro Baris. Netra souezus e gwirionez, kalz stajoù izel o live on doa ha n'eus ket bet kavet an tu da zedennañ kalz ar re yaouank o chom er vro evid c'hoaz.

Da skwer, en ur staj deraouerien (e fin miz eost, e Menez-Kamm), e oa 34 stajiad. Naw o chom e Breiz, ha 25 en diavaez. Nemed pewar hebken ne oant ket Bretoned a orin tamm ebed, hag 21 a oa Bretoned o zad hag o mamm. E-keñver oad e oa daou dindan bemzeg vloaz ha daou a-us da 25. Ha pemzeg etre 15 hag 20 oad, ha pemzeg all etre 20 hag 25. Pezh zo patrom peb staj, dre vras. E giz all : deg kelenner, c'hwezeg war o studi (seiz studier ha naw lisead), ha seiz war o micher (kollet unan ganin, evid doare !). Pewarzeg o doa klevet brezoneg alies a-walc'h (da nebeutañ) hag eiz n'o doa klevet biskoaz. 22 ne oa ket brezonegerien o zud, tra na oa nemed trizeg n'o doa brezoneger ebed e-touez o zud-koz. Pemp anezo a oar brezoneg o zud ha deg toud o zud-koz, ar pewar anezo. E-keñver orin adarre, evid kemer an 21 Breton penn-da-benn, trizeg a oa eus Breiz-Izel ha c'hwech eus Breiz-Uhel. Pezh zo skwerius a-walc'h en holl.

Arabad krediñ, evel just, e vijen kontant gant stad an traoù. Nemed eo evel-se emaint evid c'hoaz, displegañ pezh a zo eo a ran ha n'eo ket pezh a glaskan ober.

Roll stajoù ar bloaz-mañ :

Derez	Lec'h	Mare	Niv.stajidi
kentañ/eil	Landivizio	Pask	43
deraou.	M.-Kamm	fin eost	34
eil	M.-Kamm	3 gouhere	34
eil	Landerne	3 gouhere	22
hollvr.kl.	Ploubêr	4 gouhere	31
w.ar maez	Kastell-P.	1-15 eost	10
w.ar maez	Lezneven	15-30 eost	11

Un nebeud eweziadennoù all.

E bro-Leon hag e Menez-Kamm emedo an darn vrasañ, dre ziouer a emsaverien eo ha n'eo ket dre bolitikerezh.

Ur sizunvez e pad ar stajoù klot peurliesañ. Implij amzer ar stajoù klot a cheñch eus unan d'egile, hervez an dud hag al lec'h, nemed dre vras e vez teir eurvez kentelioù yez hag e-tro diw eurvez kan ha dañs. Stajoù skuizus a-walc'h eo an holl re-mañ med pouezus d'or soñj. Renet e vez peb staj gant bodadenn ar gelennerien a glask ingalañ kiriegezh an traoù etre an emsaverien. Klasoù bihan eo a vez, eus pewar pe bemp bete daouzeg d'ar muiañ-tout. Lakaet e vez ar pouez war ar yez komzet gant ar soñj deskiñ da gentañ diazez ar brezoneg lennegel (nemed gant un distagadur hag ur frazennadur reiz memestra) ha da c'houde ar brezoneg pobl dre un anaoudegezh diabarz eus ar rannyezhoù. Nemed kement-mañ a zo dija moned war ar raktres obererezh.

Mikael Madeg.

3. Ur stajiad gant e labour e Kastell-Paol (sk. M. Madeg).

AR BED

en-dro dimp

Savet eo bet *Ar bed en-dro dimp* er miz-mañ gant Fañch ar Peru
ha Steven Sant-Laorafs.
Trugarez vras dezé !

Echu gant ar c'hrign-bew ?

Nann, siwazh ! Ha red eo anzaw diouzhtu nevo ket pareet muioc'h a dud a-raog pell. Hogen ur gavadenn a-bouez zo bet graet gant paotred «Ensavadur Pasteur». Kavet vo marteze an dra-mañ dister-kenañ gant an dud a zo boazet da chom genaoueg dirag skramm o skinwel, d'an dud a blij dezé bezañ touellet gant keleier dreist-ordinal ; da skwer, Jiskar o reiñ yer-Indez ha boutailhoù-Champagn da baotred ar poubelloù, pe Amerikaned o vale war al loar.

Kàer en-eus mab-den, e gwirionez, bezañ lorc'h ennañ, gant ur bern mekanikoù modernoc'h-modernañ, n'omp ket ken gouizieg ha ma kredomp war veur a dra ha korf an den a chom bete-vremañ *kevrinus*-tre.

Setu perag ar pezh a gont ar muiañ, ez eo kompren gwelloc'h penaos e c'hoari an traoù gant hor c'hig hag hon eskern. Red eo kompren a-raog pareañ elec'h esaeañ-diesaeañ ur bern louzoù nevez gant ar spi ma c'hoarvezo ur burzhud dre un taol-chañs !

Gwelomp bremañ petra o deus disklêriet paotred Pasteur. *Kelligoù* ar c'horf zo kenreizhet en un doare ma'z eo distaolet pe lazet an holl gelligoù estren. Ha setu perag ez eo ken diaes *imboudiñ* organoù estren, kalonoù, lounezhi, pe n'eus forzh pe organ lamet digant un den all. Ar c'hontrol 'ni eo, pa vez imboudet d'un den, da skwer, e zorn troc'het dre gwallzarvoud.

A-hent-all, miliardoù a gelligoù er c'horf zo adnevezet heb ehan, ha stummet an holl aneze ataw er memes mod, hervez al *lezennaoueg geneteg*.

Ar c'helligoù n'int ket heñvel ouzh ar re all zo neutralizet diouzhtu. A-wechoù koulskoude, un danvez ispisial a ziwall ar c'helligoù amreizh diouzh an distruj, hag ar c'helligoù-mañ, lieskementet, a deu da vezañ ur c'hrign-bew.

Pa vez frouezhet vi ar vaouez gant sper ar gwaz, setu e memes mod, kelligoù estren o veavñ e-barzh *mammoù* ar vamm, hag ar re-mañ n'int ket dislonket tamm ebed. Perag ? Setu end-eeun ar gavadenn graet gant paotred Ensavadur Pasteur : ar *grouell* zo diwallet diouzh an disteurel gant ar memes danvez ispisial a zo bet komzet dioutañ uheloc'h.

An dra-mañ a vije bet kavet pell zo marteze ma ne vije ket ken ispisializet ar glaskerien. Hogen, bez' e oa en Ensavadur Pasteur daou strollad o labourad kichen-ha-kichen, unan diwar-benn ar c'hrign-bew hag egile diwar-benn ar *vraezded*...
Hor gwellañ gourc'hemmennoù da Jacob ha da Fauve.

Kevrinus : misterius.

Kellig : cellule.

imboudiñ : greffer.

lezennaoueg geneteg : code génétique.

krign-bew : cancer.

mammoù : uterus.

krouell : foetus.

brazedded : grossesse.

C.I.A. «Ar vantell a guz peb tra»

Setu adarre ar C.I.A. (*Central Intelligence Agency*) war ar pod-holen. Tamallet eo d'ar strollad-kuz-mañ bezañ spiet ouzpenn 10 000 amerikan hag ivez lod eus strolladoù politikel ar vro, kement-mañ heb an disterrañ gwir d'henn ober, evel just. Alies ez eus bet kaoz amañ eus ar C.I.A. a gaver e peb lec'h a c'hoarvez taolioù fall a-eneb an demokratelezh, ar frankiz, an tu-kleiz. Goude bezañ lakaet o fri en afer Mossadeg en Iran (1953), en afer Arbenz er Gwatemala (1954), goude bezañ aozet taol «Bae ar Moc'h» e Kuba (1961), hini bro-C'hres (1967), o deus sikouret izili-kuz ar C.I.A. lazañ Che Guevara e Bolivi (1967), diskar ha marteze lazañ Salvador Allende er Chili (1973).

N'eo ket klok ar roll a-dra-sur. Hogen, gweloud mad a reer penaos ar strollad-spierien-mañ zo ataw o labourad evid an hevelezh mennozioù hag an hevelezh tud, ataw o sikour ar fachisted e peb lec'h hag o tagañ an demokratezh hag an dispac'herien. Hirie an deiz, daoust d'an tamalloù graet dezé gant pennoù bras ar Stadoù-Unanet, ne gred ket deomp eo echu gant amprevaned ar C.I.A..

Fest-noz en Plouared

gant kevrenn U.D.B. Lannuon

Kaset e vo an traoù en-dro gant :

*Ar c'hoarezed Gwadeg,
Bastien ar Wern ha J.-M. Plassard,
Guillanton, Larivain hag e vugale,
Hag ar Vreudeur Oulc'hen.*

D'an 1 a viz c'hwevrer 1975.

Chirac e bro-Iran

Goude bezañ taolet e grabanoù bras war an U.D.R. ha dizornet buan-ha-buan baroned koz Charlez Vras, ez eo aet Chirac da vro-Iran. Eno en-eus klasket gwerzañ traoù d'ar Chah : trenioù, hentoù-houarn, ur metro, uzinoù otoioù, hag all. Degemeret eo bet, emezañ, en un doare dispar : kaviar, evachoù a beb seurt, merc'hed flour, aour ha perlez. Marzusad beaj evitañ, eta !
Ha gwazh a-se evid paour-kaez pobl bro-Iran gwasket ha mac'homet. Prometet en-eus ar Chah prenañ ur bern traoù digant ar Frañs evid modernaad e vro. Hogen n'eo ket bet graet ar marc'hadoù evid pezh a sell ar peb pouezusañ ha daoust ma'z eo deuet Chirac eus broioù ar Sav-heol a-raog ar rouanezh, arabad dezañ ober e soñj eo eñ ur steredenn pe ur Mabig-Jezuz bennag !

Kouignaoù

Ema priz an esañs o vont war-grec'h azaleg penn-kentañ miz genver, memestra evid ar mazout. Ar gaz hag an elektrisite ac'h aio da heul, hervez klever, hag ar peurrest ivez, evel just, peogwir eo stag priz an oll draoù pe dost ouz priz an nerz. Setu aze kouignoù melus deoc'h, tud vad, eus perz ar gouarnamant.

KOUMANANTIT DA :

**POUBL
VREIZH**

ANW :

ANW-BADEZ :

CHOMLEC'H :

a gas e goumanant boutin : 10 lur (1)

skoazell : adaleg 20 lur (1)

Amañ an arc'hant dre chekenn-bost (1)

mandat-lizher (1)

chekenn-bank (1)

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

C.C.P. RENNES 2746-79

KOUMANANTIT DA :

**LE PEUPLE
BRETON**

ANW :

ANW-BADEZ :

CHOMLEC'H :

a gas e goumanant boutin : 20 lur (1)

skoazell : 30 lur (1)

estrenvro : 30 lur (1)

Amañ an arc'hant dre chekenn-bost (1)

mandat-lizher (1)

chekenn-bank (1)

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket.

C.C.P. RENNES 2365-76

Lennit

KANENN D'AR VUHEZ

gant Sten Kidna.

E gwerzh er staliou brezhoneg pe e ti
an oberour : Sten Kidna, 5 rue du
wdrézen, 56400 Auray.
C.C.P. 591-83 Nantes. 10 lur franko.

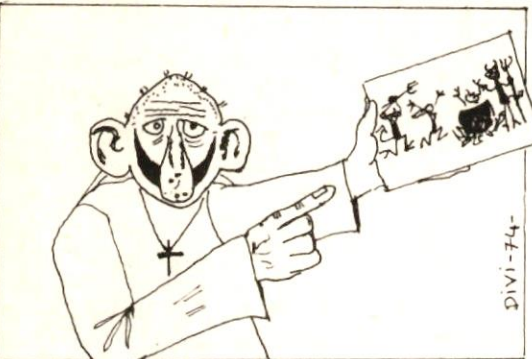
AR BONEDOU RUZ

Ha setu ma tiwan-e spered an Dug
de Chaulnes ur mennoz ijinus-tre.
Degas beleien ha leoned da "bre-
zeg" misionou

An hini brudetañ eus ar visionerien-
se 'vo an tad Mañer, ur Jesuist
stag ouzh skolaj Kemper hag e
ouestlo 43 vloazh eus e vuhez da
goñvertisañ ar Vreizh-Izeliz.

E-doug e visionou e tiskoueze war
daolennoù, stad reuzeudig ar pecher
hag ardoù an droug-spered

Evid skeiñ an daouleged ha tizhout don-
noch ar c'helonou, en doa itriket un dra
all choazh : klozañ peb mision gend
ur brosesion vras me veze taolennet
enni misterioù ar Relijion.

(Da vezañ kendalc'het)

D. KERYELLA - F. KERRAIN

Z, H, ZH ?

Petra 'n diaoul eo al lizherennoù-mañ ?
A, feiz ! Traoù a-boues bras, ma zud vad !
Evid tud zo, d'an nebeutañ. Bez' e c'hell ar
bed mont d'an traoñ, hag hor bro Breizh da
heul, evid an dud-se ne chom nemed un
dra : daoust hag eñ e vo skrivet ar ger
brezhoneg, lakaomp, er stummoù brezoneg
(mad evid Kernew, Leon ha Treger,
brehoneg (mad evid bro-Wened), pe
brezhoneg (mad evid an holl gwitibunan) ?
Komprenet ho peus : emaoomp o kaoseal
eus ortograf ar brezhoneg ; ma digarezit,
eus «doare-skrivañ» ar brezhoneg. Rag,
siwazh deomp ! ma hon eus peder
rannyezh (ha ped isrannyezh ?), bez' hon
eus ive daou, tri, pewart doare-skrivañ. Ha
mad eo deoc'h gouzoud e vez barnet an
dud a skriv e brezhoneg diouzh an doare
ma skrivont ar yezh : skrivet en deus e zh !
Foei ! Mez dezhañ ! (Pa ne vez ket
lavaret : fachist brein !). Skrivet en-eus
e-neus e Z (ne vez ket gwelet kalz a skridoù
e h) : loen vil ! pezh divalaw ! treitour !
Ma ! Arabad koulskoude koll kalon : abaoe
pewar bloaz ez eus etre ar re a skriv e Z pe e
H, hag ar re a skriv e ZH, bodadegoù evid
unvaniñ doareoù-skrivañ ar brezhoneg. Ha
mechañs e vo gwelet dizale un dra vad
bennag eus ar bodadegoù niverus a zo bet
dija.

Red eo lakaad peb tra en e blass. Pobl
Vreizh, al lodenn eus hor pobl a oar
brezhoneg hag a ra gantañ bemdez, zo
dizesk a-grenn da lenn ha da skrivañ yezh
hor bro : dre ma n'eus ket bet ha n'eus ket
a skol vrezhoneg, dre ma n'eus ket bet ha
dre ma chom dister plass ar brezhoneg er
skol c'halleg, forzh penaos, tud hor pobl
vrezhoneg a chom e-diavaes kudennoù an
doare-skrivañ. Hag ar c'hudennoù-se a
chom evite dister, evel just. Ha dister int, e
gwirionez. Dister, med kassaus. Ar pezh
'vefe mad ober, m'hon defe un tammig
galloud bennag, eo ober referendom an
doare-skrivañ : ur bern tud a chomfe er gêr,
mechañs, hag e vefe reizh, ya. Rag petra
en-eus an doare-skrivañ da weled gant
emgann ar renkadoù (lutte des classes),
gant an dilabour, gant an divrezhonekaad
hag an divreizhekaad ? Nebeud a dra.
Nemed ez eo afer an doare-skrivañ arouez
hor bro arallekaet, chadennet, arouez he
gwander hag he sujidgezh.

Daoust hag eñ e teuio un tammig furnes da
veleion veur an doare-skrivañ ? Lod a
seblant bezañ muioc'h chalet o weled «o»
doare-skrivañ bezañ trec'h, eged gweled ho
pobl mestr war he zraoù hag hec'h amzer
da zoned. Blas ar c'hozh zo gant amann an
doare-skrivañ : poent eo ribotañ heni
nevez. Diw ilis zo, an eil oc'h eskumunugañ
eben, unan o vezañ milouer (meleour)
eben : emaint oc'h en em grignad, oc'h en
em dagañ, peb heni en he zoull ; pabed an
ilisoù-se zo gante spered hag emzalc'h
inkisitourion ar Grenn-amzer. Dogmatisted,
tud karc'hariet, skarnilet, fossiliset. Ase 'ma
an emsav kozh en e gærrañ. Gouzoud a
ran : arabad diskar penn-da-benn an
emsav-se ; diwarnañ omp deuet toud, mod
pe vod, U.D.B. hag all. Med kalz eus an
dud-se, youleg ha kaloneg a-hend-all,
oberiant hag efedus alies, zo tamm pe
damm aheurtet ; emaint en o zoull, gant o
dogmoù, prenet eo an nor warne ha kollet
an alc'hwezioù gante. Ar bed a c'hell troiñ,
ar re yaouank a c'hell huchal ha goulenn
ma vo paoreset gant an tabutoù kozh :
netra. Emaint evel teolojiane gKonstantin-
opolis, hag a oa o klask gouzoud,
dic'hoarzh ha dibleg, hag eñ o deus an
aeled ul lost pe un toull bleveg :
pouesussad kudenn ! Er memes amzer, edo

an Durked o lakaad sesis war mogerioù kêr,
rag e 1453 edod. Ma ! evel ma ouezit,
chomet omp heb gouzoud peseurt reizh o
deus an aeled venniget. War mogerioù
unan eus skolioù meur ar vro e c'helled
lenn, daou pe dri bloaz zo : «Foutez le
camp ! La vraie vie est ailleurs !». A zo gwir
ive evid afer an doare-skrivañ. Kant tra all
pouesussoc'h hon eus d'ober. E pelec'h
emaoc'h, Anaon klemmus Jakes Riou ?
Deuit 'ta d'ober ur pezh-c'hoari diwar hor
c'houst, «Gorsedd digor a c'his nevez». Peadra o defe an dud da c'hoarzhin leizh o
c'hof, gant bresel ar skritur, kasset en-dro
gant sabrinier koad toulllet gant ar preñved.
Pobl Vreizh hag U.D.B. o deus diskouezet e
c'heller dont er-maes eus ar fank. Graet e
vez amañ gant ar c'hinnigoù bet degemeret
da dostaad an daou zoare-skrivañ. N'omp
stag ouzh llis ebed, ha n'omp ket chalet
gant eskumunugennoù. Ar galloud da
labourerion hor bro, setu ase ar pezh
emaoomp o klask a-raog peb tra.

An di-spac'her.

LEVRIOU BREZHONEG (kozh ha nevez) TI GIRAUDON

30, straed Keranpont
22300 LANNUON

Pg. 35 04 90

POUR HA TRICHIN

Keneiled ker,

Degemerit, me ho ped, va
gourc'hemennou kaloneg evid ho tiviz da
zibab an doare-skrivañ nevez ha spi 'm eus
e voc'h heuliet heb dale war an hent-se
gant peb strollad ha peb kelaouenn all.
Kelenner brezhoneg ez on va-unan ha prest
d'ober gant ar reizhskrivadur nevez kerkent
hag am bo levrioù diouzh se.

A wir galon ganeoc'h evid ar vro.

Y. Bouessel du Bourg, Roazon.

Beb daou viz lennit :

AL LIAMM

(savet e 1945)

ar gelaouenn nemeti o reiñ,
c'hwec'h gwech ar bloaz,
barzhonegoù, kontadennoù, pennadoù
a beb seurt ha keleier.
80 pajenn e peb niverenn.
Rener : Ronan Huon.
Koumanant : 30 lur. Studierion : 25 lur.
Mme S. Cherel, 100 bd de Verdun Rennes
C.C.P. 2184-34 Rennes.

AR FALZ

KELAOUENN DRIMIZIEG AN Emsav
diazezet gant Yann Sohier
bodet ennañ skolaerien ha kelennerien
Vreiz

a-du gant ur skol vreizeg ha laik gwirion.

Lennit Ar Falz ! Komanantit d'Ar Falz !

(25 lur evid 6 niverenn)

AR FALZ, straed Kan-ar-Gwez
29245 Plourin-Montroulez
C.C.P. 430-20 H Roazon.

BREIZH N'EMAN KET DA WERZHAÑ

GOUDE AN DOURISTED HAG AN ARME...

OUAIS ! VACHEMENT
TYPIQUE ! HE'

UR "VOCATION"
NEVEZ EVID BREIZH

EN
AVANT

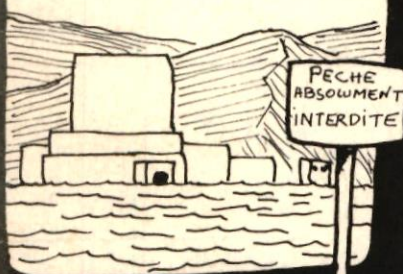
TUD DANJERUSOCH C'HOAZH!

Ni

AN ARMEZH NUKLEEL

DARN ZO DEGOUEZHET
D'JA E BRENILIZ
UR PENNADIG 'ZO ...

PETRA 'ZEGASONT DEOMP ?

ATOMOÙ

NEUTRONIOÙ

PLUTONIUM

URANIUM

UR BERN
TRAOU NUKLEEL

HA
BETONS

HA DA BIW E BROFIT
TOUD AN TRAOU-ZE ?

N'EO KET PERMETET
BEZAÑ KEN FRI-FURCH

N'EO KET DEZHO AVAD !

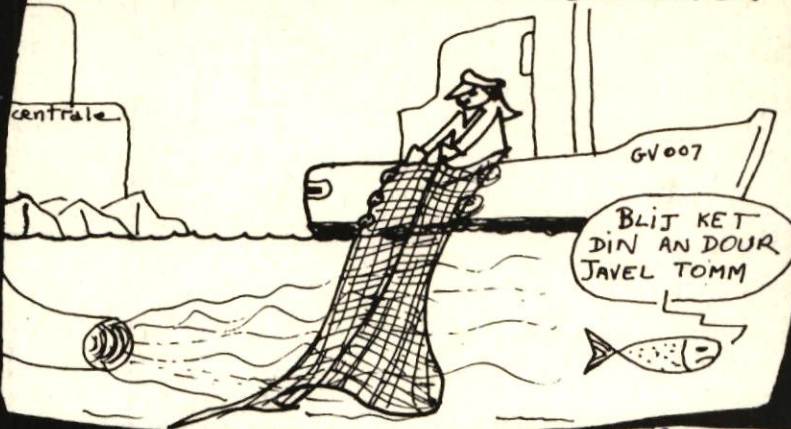
MAMM OC'H
D'UR... EU... EU...
D'UN DRA
EUZHUS !

?

WOINK

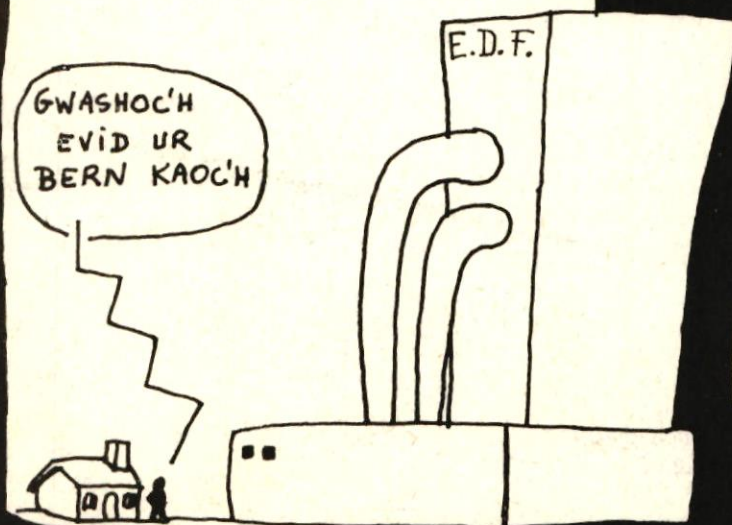
NA D'AR PESKED NA D'AR PESKETERIEN

BLIJ KET
DIN AN DOUR
JAVEL TOMM

NA DA HEMAN KENNEBEUD

GWASHOC'H
EVID UR
BERN KAOC'H

MET HEMAN 'VO EÜRUS

BOUM

YOUPI!!!
HIROSHIMA
ET PLOGOFF
UN À UN !